

מפות היסטוריות

מפת הדר ב-1938 1:20,000

המפה מספריית האוניברסיטה
העברית, הר-הצופים
נקודות ציון:

- א'. החורשה הגדולה ליד כביש גהה.
- ב'. החורשה הקטנה - שכ' הפועלים ב'.
- ג'. בריכות הדר ומשק שיפר.
- ד'. בית העם (מרכז האומנויות).
- ה'. הצרכנייה והסילו.
- צ. פרדסים.

הדר וסביבתה בכיבוש הארץ במלחמת העולם הראשונה

עמיחי כהן (ראה מפות מצורפות)

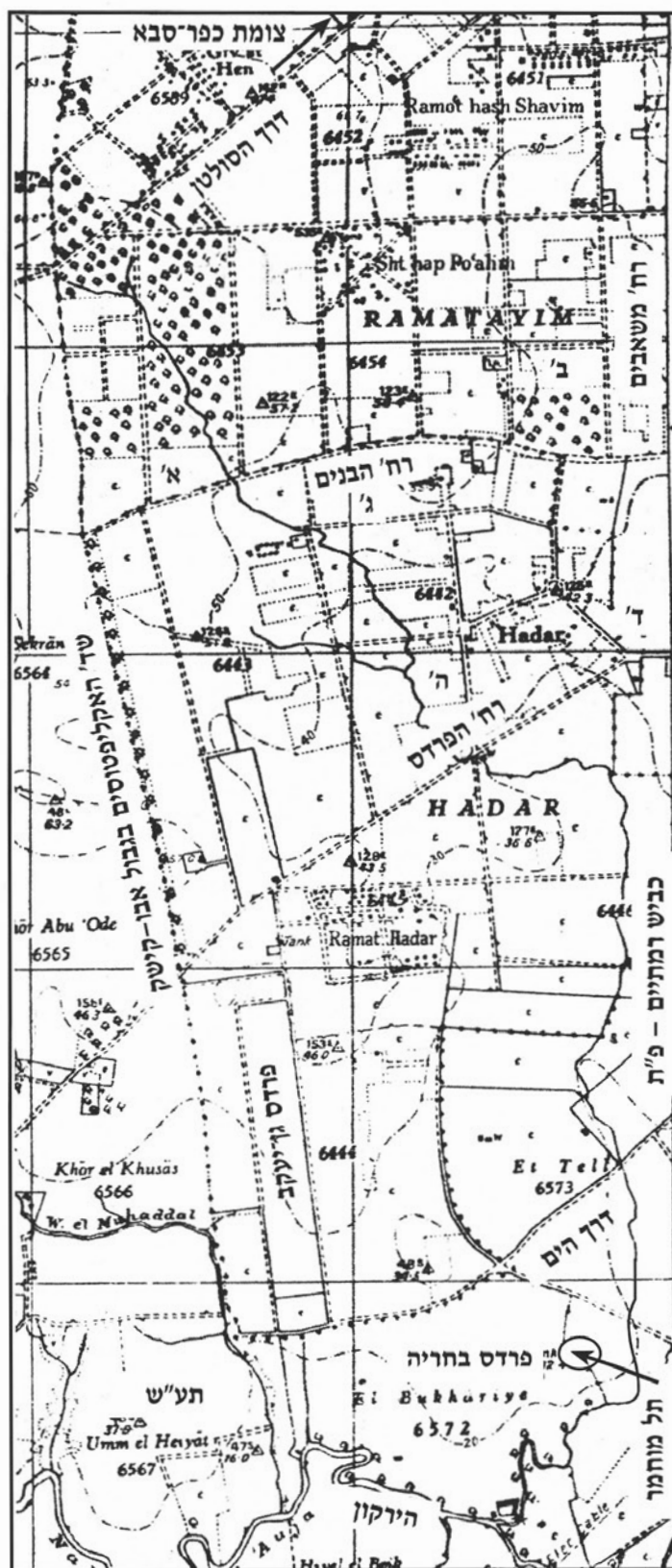
הבריטים צלחו את הירקון ב-17.12.1917 - באזור רמת-גן - צפון תל-אביב, והתקדמו צפונה. הם תפסו קו הגנה שעבר מסביבות שפיים עד תל מוחמר (ליד המזבלה) אשר בקצה פרדס בחריה, שניטע בתחילת המאה. הקו עבר דרך גבעת חן, שכונת הפועלים א' גבעת בריכות הדר, בית העם ולאורך נחל הדר. התורכים החזיקו קו ביצורים מקביל על גבעות כפר-סבא וכפר-מלל, שנמשך צפונה לאזור התעשייה של רעננה. במשך קיץ 1918 הקו היה שקט ורק ב-19.9.1918 - הבריטים פרצו צפונה ותוך כמה שעות הגיעו לקלקיליה ומשם המשיכו צפונה לעפולה, טבריה ועד דמשק ותורכיה.

במפה הגרמנית-תורכית מ-1917 - מסומנת החורשה הגדולה שליד שיכון גיורא וכביש גהה (ט'), החורשה הקטנה (ח') ברח' הבנים וההסתדרות, כעת שכונת הפועלים ב'. החורשות ניטעו בתחילת המאה ע"י האחים שלום וישעיהו שטרייט מפתח-תקווה.

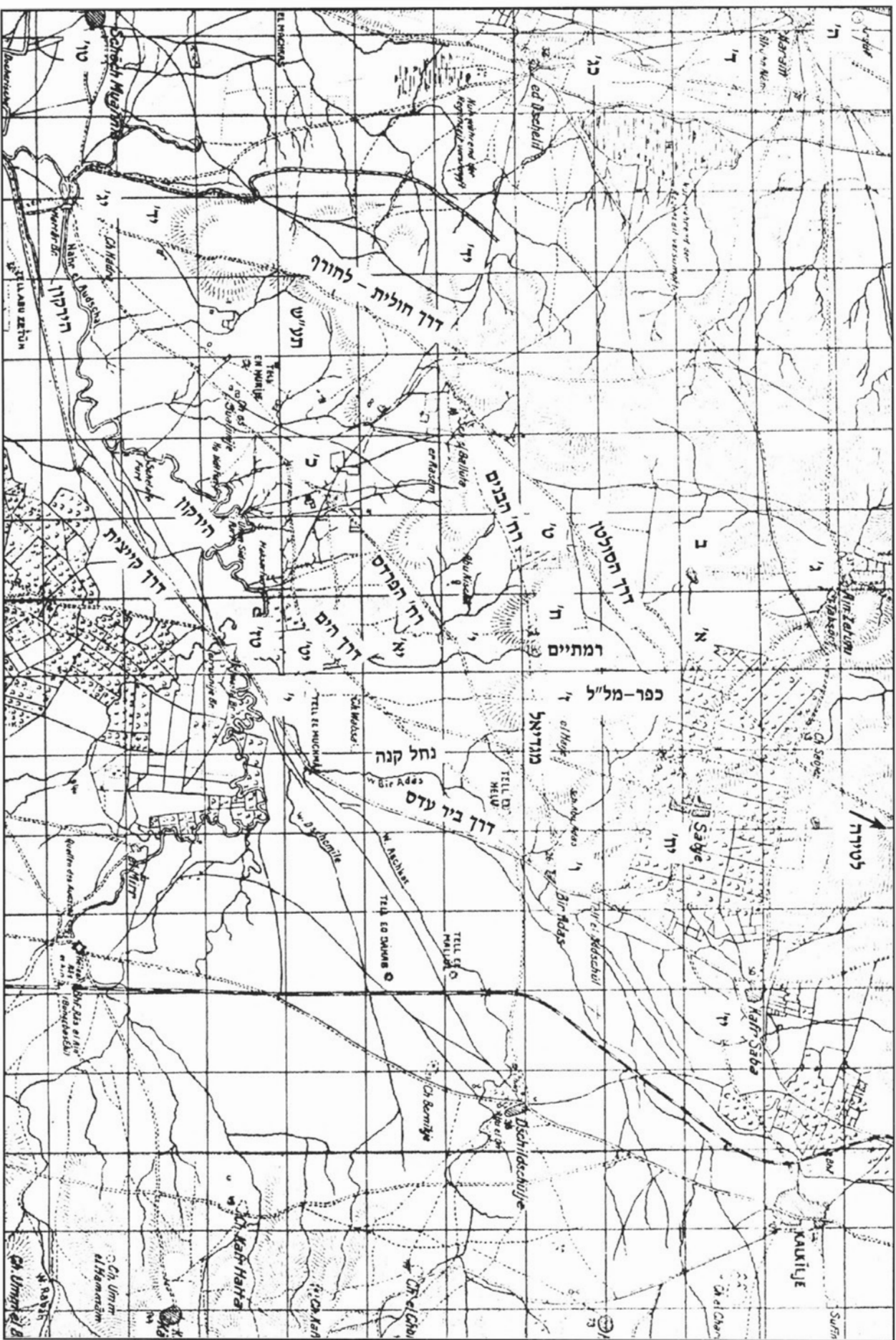
בהדר עברו דרכים שהגיעו מקלקיליה דרך ביר עדס (גיל-עמל): דרך רח' הבנים, דרך רח' הפרדס ודרך הים. הדרכים הובילו ליפו דרך גשר עשר תחנות (קניון רמת-גן). במפה רואים את נחל הדר שיובלו המערבי מתחיל בחורשה הגדולה. יובלו המזרחי מתחיל ברח' משאבים ונמשך ברח' בני ברית.

במפה הבריטית מ-1918 מסומן קו החזית והביצורים התורכיים. גבעת הבריכות של הדר (משק שיפר) נקראה "גרין היל". קו החזית עבר כאמור לאורך נחל הדר עד פרדס בחריה ומשם פנה מזרחה. מתיישבי הדר ומשק שיפר ריכזו לערמות את חוטי התיל של הביצורים הבריטיים. כן מצאו בשדות פגזי תותחים שלא התפוצצו ותרמילי רובים.

שטח הדר צולם לראשונה מהאוויר ע"י הגרמנים בינואר 1917, ואפשר להבחין בדרכים ובנחלים. (צילום אבוי-קישק, במחלקה לגיאוגרפיה באוניברסיטה העברית)

המפה הגרמנית 1:50,000 1917 (מספריות המפות באוניברסיטה העברית)

המפה הבריטית 1918 1:40,000 (מספר"ית המפות באוניברסיטה העברית)

נקודות הציון (לשתי המפות)
המפות מספר"ית האוניברסיטה
העברית, הר"ה צופים

- א. צומת כפר סבא
- ב. הביצה ברעננה בגבול גבעות חן
- ג. אזור התעשייה ברעננה
- ד. הרצליה פיתוח (סנינה על)
- ה. עתירות ארסוף
- ו. אזור התעשייה גיל עמל
- ז. ביה"ס כפר מלל (רח' בן גמלא)
- ח. החורשה הקטנה (שכ' הפועלים ב')
- ט. החורשה המדולה (ע"י גורא)
- י. נחל הדר - יובל רח' משאבים
- יא. נחל הדר - צומת רח' התכלת - הפרדס
- יב. פרדס בחריה
- יג. גשר הירקון - עשר טחנות עי'
- יד. קניון רמת גן
- יט. רכבת שהנריטים סללו לכיוון הרצליה
- סו. שיך מונס - אוניברסיטת תל אביב
- סז. גשר על הירקון
- יז. שיכון יוספטל בכפר סבא
- יח. מרכז המושבה כפר סבא
- יט. תל מוחמר (עי' המזבלה)
- כ. מפגש כביש גוזה הוואי והדרכים בנזה הדר.
- כא. הירקון (נחל עוגלה)
- כב. דרכים שסללו לכיוון שפיים
- כג. מנהרת הניקוז באזור ג' בהרצליה
- כד. הביצורים התורניים בגבעות המשיטה ותחתית הקמת בצמות כפר-סבא

